

STRATEGIA NAȚIONALĂ PRIVIND POLITICA DE COOPERARE INTERNAȚIONALĂ PENTRU DEZVOLTARE

1. Context

Luând în considerare obligațiile pe care le va avea România după momentul aderării la UE, este necesară definirea și implementarea unei politici naționale de cooperare internațională pentru dezvoltare.

Competența în domeniul cooperării pentru dezvoltare este împărțită de către Comisia Europeană (politica de cooperare pentru dezvoltare a Uniunii Europene se bazează pe art. 177 și art. 181 din Tratatul privind Comunitatea Europeană) și statele membre. Politica de cooperare pentru dezvoltare este punctul central al relațiilor Uniunii Europene cu statele în curs de dezvoltare.

Obiectivul principal al politicii de cooperare pentru dezvoltare a Uniunii Europene este eradicarea sărăciei în contextul dezvoltării susținute, incluzând atingerea Obiectivelor de Dezvoltare a Mileniului.

Politica națională de cooperare internațională pentru dezvoltare a României este în linie cu valorile, principiile și obiectivele consensului european asupra cooperării pentru dezvoltare. Politica națională de cooperare internațională pentru dezvoltare constă în suportul acordat oamenilor săraci din țările în curs de dezvoltare, incluzând țările cu venit mic și mediu.

Sărăcia nu este echivalentă doar cu lipsa resurselor financiare, ci și cu lipsa accesului cetățenilor la hrană, educație, servicii de sănătate, locuri de muncă, decizie politică, infrastructură. De asemenea, populația săracă este atât victima, cât și factor al degradării mediului, pentru că în general trăiește în zone vulnerabile din punct de vedere ecologic, fapt care afectează sănătatea acesteia, dar în același timp degradează resursele naturale și implicit contribuie la poluarea mediului. Se remarcă strânsa corelație care există între sărăcie, sisteme de guvernare fragile și/sau nedemocratice și creșterea riscurilor de securitate. Nu există dezvoltare fără securitate și nici securitate fără bună guvernare și garantarea respectării drepturilor omului. Prin urmare, acțiunea României în domeniul cooperării pentru dezvoltare va lua în considerare toți acești trei factori.

După aderarea la UE, România va trece de la statutul de receptor de asistență, la acela de donator. Acest proces va ține seama, însă, de nivelul economic al României și de propriile sale necesități pentru asigurarea unei dezvoltări durabile.

Politica națională de cooperare internațională pentru dezvoltare a României este gândită în complementaritate cu politica externă și cu relațiile comerciale externe. În egală măsură, obiectivele sale vor fi complementare celor determinate la nivel UE (Comisia Europeană și statele membre) sau al altor organizații internaționale (OCDE, PNUD, PNUE, ONU, FAO, UNICEF, Grupul Băncii Mondiale ș.a).

În viziunea României, pentru a răspunde contextului complex al cooperării pentru dezvoltare, este nevoie ca definirea asistenței să fie fundamentată pe o combinație de politici, care să răspundă necesităților de corelare a intervenției în diferite domenii: economic inclusiv comercial, protecție socială și a mediului, bună guvernare, securitate.

România va valorifica bunele sale practici în procesul de tranziție, considerând că poate aduce o contribuție activă în cooperarea pentru dezvoltare în domenii precum buna guvernare și management economic.

2. Principii

Politica națională de cooperare internațională pentru dezvoltare a României se fundamentează pe următoarele principii:

- *„Ownership”/Parteneriat* : Asistența acordată de România va ține cont de prioritățile definite de fiecare stat beneficiar în propria strategie națională pentru dezvoltare sau în cadrul Strategiilor de Reducere a Sărăciei; România și statele în curs de dezvoltare își vor asuma responsabilitatea.
- *Diferențiere* : Implementarea proiectelor de cooperare pentru dezvoltare va fi diferită pentru fiecare țară, special concepute pentru fiecare țară parteneră și bazate pe nevoile, strategiile și prioritățile fiecărei țări;
- *Coordonare*: România își va coordona asistența pentru dezvoltare cu cea acordată de alți donatori (state sau organizații din sistemul multilateral). În calitate de viitor membru UE, principala coordonare se va realiza cu statele membre UE și Comisia Europeană prin urmărirea elaborării unui program multianual comun;
- *Coerență*: România va asigura coerența politicilor sale, astfel încât acțiunea sa în alte domenii (e.g. comerț, mediu, energie, agricultură, migrație, etc.) să fie armonizată cu obiectivele politicii de cooperare pentru dezvoltare;
- *Complementaritate*: Asistența pentru dezvoltare acordată de România va fi canalizată spre domenii în care expertiza sa să aducă o contribuție semnificativă față de asistența acordată de alte state membre UE sau de Comisia Europeană. În context, România se va consulta cu partenerii săi din UE în programarea anuală a asistenței pentru dezvoltare (ex.: în contextul discuțiilor asupra strategiilor de țară ale UE pentru statele în curs de dezvoltare) care va ține cont de prioritățile țării respective inclusiv la nivel regional;
- *Eficacitate*: Este principiul esențial în gestionarea și monitorizarea implementării proiectelor și programelor. România va depune eforturi în vederea implementării și monitorizării angajamentelor asupra eficacității ajutorului așa cum a fost stipulat în Declarația de la Paris din martie 2005. În acest mod, costurile de tranzacție ale asistenței pentru dezvoltare pot fi reduse;
- *Transparență*: Implementarea politicii se va face în consultare cu ONG-uri, comunitățile universitare și de afaceri, cât și cu alte grupuri civice interesate. Informații privind proiectele și programele desfășurate de România și alocarea finanțării vor fi făcute publice în mod periodic;
- *Condiționalitate*: România susține toate eforturile țărilor de a respecta buna guvernare, drepturile omului, principiile democratice și respectarea legii. Acolo unde se vor semnala încălcări grave ale drepturilor omului, cooperarea pentru dezvoltare nu va fi posibilă.

România va acționa, cu precădere, în regiunile și sectoarele unde poate avea o contribuție semnificativă, datorată experienței acumulate în procesul de tranziție către statul de drept și economia de piață.

3. Obiective

Obiectivul general al politicii naționale de cooperare pentru dezvoltare va fi suportul acordat statelor beneficiare în vederea aplicării strategiilor individuale de dezvoltare. România susține obiectivele definite de comunitatea internațională pentru asigurarea prosperității și dezvoltării la nivel global, exprimate prin Declarația Mileniului, adoptată la 18 septembrie 2000. Obiectivul primordial al acțiunii României în asistarea statelor terțe este reducerea sărăciei, obstacolul principal în asigurarea dezvoltării sociale și economice a unei țări.

Realizarea obiectivelor politicii de cooperare pentru dezvoltare va fi ghidată de principiile dezvoltării susținute.

4. Prioritățile geografice și sectoriale

România susține dezvoltarea statelor din ariile geografice identificate ca prioritare pe relațiile externe în programul de guvernare al României, incluzând statele din Europa de Est, Balcanii de Vest și Caucazul de Sud. Cu toate acestea, România va acorda, în principiu, asistență și țărilor cu venit mic și mediu. Pe parcursul consolidării capacităților României în domeniul cooperării pentru dezvoltare, lista țărilor beneficiare poate fi extinsă și pentru state din Asia Centrală, Africa și America Latină.

În ceea ce privește domeniile prioritare în care România este pregătită, în principal, să contribuie cu asistență, acestea sunt:

- A. *Buna guvernare*: Participarea cetățenilor la guvernare, modernizarea administrației publice, descentralizare, accesul cetățenilor la informație,
- B. *Consolidarea democrației, statului de drept, supremației legii*: Promovarea drepturilor omului (protecția copilului, egalitatea de șanse, combaterea discriminării), reforma legislativă și instituțională, garantarea accesului liber la justiție și asigurarea dreptului la un proces echitabil, etc.
- C. *Dezvoltare economică*: Susținerea procesului de tranziție spre o economie de piață, dezvoltarea sectorului privat inclusiv prin intermediul dezvoltării parteneriatelor de tip public – privat (PPP), susținerea procesului de privatizare, formularea politicilor monetare, gestionarea finanțelor publice, susținerea activității de dezvoltare a societății informaționale.
- D. *Educație și formare profesională/ocuparea forței de muncă*: Susținerea statelor partenere în dezvoltarea de curricule, formarea formatorilor, reforma învățământului profesional și tehnic, asigurarea calității în educație și formarea profesională, reforma pieței muncii.
- E. *Sănătate*: Accent pe sănătatea reproducerii, prevenirea și controlul bolilor transmisibile (dezvoltarea unui sistem de prevenire și control), combaterea HIV/SIDA (promovarea bunelor practici ale României în gestionarea programelor finanțate prin Fondul Global de luptă împotriva HIV/SIDA, tuberculozei și malariei; formarea de personal medical specializat).
- F. *Dezvoltarea infrastructurii și protecția mediului*: Contribuție la susținerea proiectelor de infrastructură rurală (alimentări cu apă, viabilizarea drumurilor) contribuție la susținerea

proiectelor de infrastructură de transport, energetică, IT&C, a proiectelor de construcții de ansambluri de locuințe, a proiectelor de management turistic și de valorificare a potențialului obiectivelor turistice, precum și a proiectelor de infrastructură de mediu. Contribuție la evaluarea impactului asupra mediului, sprijinirea statelor beneficiare în definirea politicilor și strategiilor pentru protecția mediului, precum și a celorlalte politici sectoriale prin integrarea politicilor de mediu (gestionarea deșeurilor, gospodărirea apelor, protecția și conservarea diversității biologice, protecția atmosferei, gestionarea substanțelor chimice periculoase și a organismelor modificate genetic, controlul poluării și managementul riscului, protecția solului și subsolului).

Într-o primă fază, România își va focaliza asistența pentru dezvoltare pe un număr limitat de domenii prioritare, unde experiența în domeniu va putea fi valorificată în comparație cu alte state donatoare, și anume, promovarea drepturilor omului, consolidarea democrației, dezvoltare educațională și dezvoltare economică.

5. Tipurile de asistență

Asistența pentru dezvoltare acordată de România se va încadra în categoria Asistență Oficială pentru Dezvoltare (ODA – conform definiției OCDE).

Asistența pentru dezvoltare alocată de România va fi *bilaterală* și *multilaterală* (desfășurată prin intermediul organizațiilor din sistemul ONU, UE, Grupul Băncii Mondiale și alte agenții internaționale).

Asistență bilaterală pentru dezvoltare avută în vedere de România va îmbrăca forma asistenței financiare și tehnice. Prioritate va fi dată asistenței tehnice, luând în considerare importanța utilizării expertizei românești dobândită în procesul de tranziție.

Acordarea de asistență pentru dezvoltare nu exclude asistența umanitară în caz de dezastre sau conflicte armate prelungite. Asistența umanitară acordată de România poate consta în ajutor acordat refugiaților și ajutor de urgență (inclusiv ajutor alimentar) în cazul dezastrelor naturale (cutremure, inundații, secetă). În cazul acordării de ajutor umanitar, guvernul român va coopera strâns cu organizațiile neguvernamentale.

În afară de asistența pentru dezvoltare acordată de România bilateral și multilateral, România va acorda asistență pentru dezvoltare și trilateral, ex. asistență pentru dezvoltare în colaborare cu alte state membre UE, cu Comisia Europeană sau cu organizații multilaterale. România nu va derula numai proiecte, ci și programe sectoriale și regionale, în principiu, în colaborare cu alți donatori („asistență prin programe”). România va participa și la programe de co – finanțare.

6. Cadrul instituțional

Coordonatorul politicii de cooperare pentru dezvoltare este Ministerul Afacerilor Externe, care are ca atribuții:

- Elaborarea programului anual și a celor multianuale în domeniul cooperării pentru dezvoltare prin stabilirea ariilor principale și a regiunilor beneficiare de asistență în strânsă coordonare cu instituțiile guvernamentale și prin consultarea reprezentanților societății civile;

- Prezentarea evaluărilor anuale asupra proiectelor în materie de dezvoltare implementate de instituții guvernamentale sau parteneri din societatea civilă (ONG-uri, universități, parteneri din mediul de afaceri) și a modului în care a fost cheltuit bugetul;
- Negocierea, în colaborare cu instituțiile guvernamentale, a acordurilor bilaterale în domeniul cooperării pentru dezvoltare;
- Coordonarea cu partenerii din UE și Comisia Europeană și instituțiile multilaterale în domeniul cooperării pentru dezvoltare (organizații din sistemul ONU, Grupul Băncii Mondiale și alte agenții internaționale).
- Gestionarea bugetului alocat asistenței pentru dezvoltare;
- Elaborarea de metodologii, proceduri, criterii de eligibilitate etc. pentru programele care vor fi dezvoltate.
- Prezentarea unui Raport Anual asupra asistenței pentru dezvoltare și asupra politicii naționale de cooperare pentru dezvoltare.

În exercițiul de programare și selectare a proiectelor, MAE, în calitate de coordonator național, va coopera cu instituțiile de linie relevante. Consultările interministeriale vor avea loc de câte ori va fi nevoie și vor avea un caracter flexibil și deschis.

Implementarea politicii de cooperare pentru dezvoltare va fi făcută de o structură autonomă ce urmează a fi dezvoltată în cadrul Ministerului Afacerilor Externe. Structura va avea 2 componente, o componentă de planificare politică și o componentă de implementare.

Selectarea agenților guvernamentali sau neguvernamentali care vor implementa proiectele de cooperare pentru dezvoltare, va fi făcută în consultare cu ministerele de linie.

Monitorizarea și evaluarea proiectelor va fi responsabilitatea unei structuri speciale, independente, în conformitate cu practica europeană în domeniu.

Pentru a intensifica angajamentele și obligațiile entităților exterioare sectorului de stat în acțiunile privind cooperarea pentru dezvoltare și pentru a asigura transparența activităților specifice cooperării pentru dezvoltare, Ministerul Afacerilor Externe va numi/înființa un „Consiliu pentru Cooperarea pentru Dezvoltare” având calitatea de Consiliu Consultativ. Consiliul va include reprezentanți ai Parlamentului, ai ONG – urilor, bisericilor, mediului academic, mediul de afaceri, sindicate și media.

7. Resurse financiare

În linie cu practica statelor membre UE, România va finanța din bugetul național activitățile destinate cooperării pentru dezvoltare. Aceste activități vor fi administrate de Ministerul Afacerilor Externe și finanțate prin bugetul acestui minister. O excepție o va constitui fondul de burse guvernamentale pentru studenți străini, care va rămâne sub gestionarea Ministerului Educației și Cercetării.

Este avută în vedere atragerea de parteneri din sectorul privat pentru finanțarea de proiecte în domeniul cooperării pentru dezvoltare.

România, alături de noile state membre UE va depune eforturi pentru creșterea nivelului asistenței oficiale pentru dezvoltare, în vederea atingerii nivelului de 0.17% din venitul național brut (VNB) alocat asistenței oficiale pentru dezvoltare (ODA) în 2010, respectiv 0.33% din VNB până în 2015.

8. Rolul Organizațiilor neguvernamentale (ONG)

Implicarea organizațiilor neguvernamentale în implementarea politicii de cooperare pentru dezvoltare reprezintă o modalitate standard folosită de către donatorii membri ai UE. Ținând cont de faptul că în domeniul cooperării pentru dezvoltare România beneficiază de resurse umane limitate în cadrul sectorului administrației de stat, o astfel de cooperare cu ONG – urile românești ar fi foarte utilă pentru România. ONG – urile românești au o vastă experiență în diferite domenii de activitate, experiență pe care o pot valorifica în statele în curs de dezvoltare, în mod special în procesul de tranziție, domeniul social, educațional și voluntariat.

Guvernul român este dispus să dezvolte un parteneriat cu reprezentanții societății civile românești, în mod deosebit în domeniul politicii de cooperare pentru dezvoltare. Totodată, susține înființarea unei „Mese Rotunde în domeniul cooperării pentru dezvoltare”, al cărei scop este crearea unui cadru de discuție pentru ONG – urile românești interesate de implementarea proiectelor specifice cooperării pentru dezvoltare. ONG – urile românești vor fi consultate în procesul de formulare a politicii naționale privind cooperarea pentru dezvoltare și vor avea oportunitatea de a implementa proiecte specifice cooperării pentru dezvoltare în conformitate cu metodologiile elaborate de coordonatorul național al politicii de cooperare pentru dezvoltare. În acest sens ONG – urile românești au posibilitatea înființării unei Platforme naționale pentru dezvoltare.

9. Conștientizare publică și dezvoltare educațională

România consideră informarea adecvată cu privire la subiectele legate de dezvoltare și globalizare ca fiind o parte integrantă a politicii de cooperare pentru dezvoltare. Principalul scop al campaniilor de informare este conștientizarea populației asupra conceptului politicii de cooperare pentru dezvoltare și sentimentului de solidaritate cu țările în curs de dezvoltare. Campaniile de conștientizare publică pot să includă activități de genul campaniilor extinse de informare, organizării de seminarii, conferințe, zile ale porților deschise, promovarea unui comerț echitabil cu statele în curs de dezvoltare. Informarea asupra politicii de cooperare pentru dezvoltare va fi realizată cu ajutorul mass media, incluzând internetul și publicațiile periodice (inclusiv un Raport Anual oficial asupra cooperării pentru dezvoltare). Sondaje de opinie asupra politicii de cooperare pentru dezvoltare pot fi realizate în mod regulat, în colaborare cu institute de sondare a opiniei publice.

Educația și pregătirea în domeniul dezvoltării reprezintă o parte complementară a politicii de cooperare pentru dezvoltare a României. Universitățile vor pregăti experți în domeniul politicii de cooperare pentru dezvoltare. Vor fi organizate cursuri specializate de „Studii de cooperare pentru dezvoltare”. Este recomandabil ca organizațiile non-guvernamentale, comunitatea de afaceri, sindicatele, mass media și cultele religioase să fie implicate în astfel de activități de pregătire.

România va organiza campanii de conștientizare publică (campanii de sensibilizare a societății civile), în linie cu recomandările Uniunii Europene ce au fost stabilite în cadrul conferinței „Conștientizare și Dezvoltare Educațională” (Bruxelles, mai 2005).

NOTĂ

1. **UE** – Uniunea Europeană
2. **OCDE** – Organizația pentru cooperare și dezvoltare economică
3. **PNUD** – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
4. **PNUE** – Programul Națiunilor Unite pentru Mediu Înconjurător
5. **ONU** – Organizația Națiunilor Unite
6. **FAO** – Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură
7. **UNICEF** – Fondul Națiunilor Unite pentru Copii
8. **ONG** – Organizații neguvernamentale
9. **PPP** – parteneriat public privat
10. **HIV/SIDA** – sindromul imunodeficienței
11. **ODA** – asistență oficială pentru dezvoltare
12. **MAE** – Ministerul Afacerilor Externe
13. **VNB** – venitul național brut